

ספר חדש

מאת חביב כנען

הלאומיים המפורסמים של העולם זערכי ביתם לאייקונים יהודי עם ישאל, לא גולדו ב' 1967 בחרטום. הם גלויים את יחס הערבים לתנועה הציונית ולבית הלאומי היהודי ב' צרף-ישראל מאז הכיר העולם ב' כות העם היהודי לעצמאות. מאמצי שלום מצד יהודים, ציונים ולא- ציונים וכן מצד מתווכים ערבים תנועים, התנפצו בכל התקופות וב' כל התמורות אל סלע הקריסטלין ה' צרבי כי על היהודים להשלים שהם אלמנט זר בארץ הנאת ולכן יהיו הערבים נכונים - לכל היותר - להסכים לקיום מיעוט יהודי בפלש' צין הערבית.

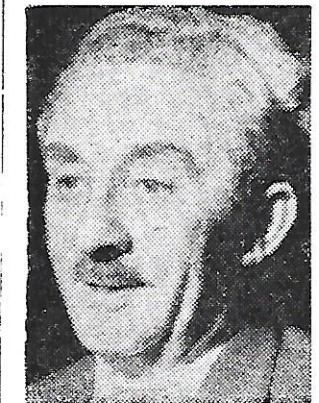
הלאומנות הערבית ראתה מוצא חיד מהסכר בהזנת מחוגי שעון ה' היסטוריה אחרונת: תחילה נתבעו יהודים לוותר על רעיון הבית הלאר' מי ובשלב המגעים הבאים - ל' השלים עם מעמד מיעוט נצחי במ' רינה פלשתינאית תוך ויתור על כל מחשבה לריכוז לאומי כאן. היה זמן שכדי להמתיק את קבלת הרעיון על גסית הציונות העלו הערבים הצעה על הגירה יהודית למדינת' ערב.

תמונה זאת של תקוות כוזבות ו' אשליית מוגשת לקראת ישראל ב' יומן מדיני למשה שרת * הכולל את יומן העבודה משנת 1938 של מי שהיה ראש המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית, דו"חות מפגי' שותיו עם ראשי השלטון המנדא' טורי, פרוטוקולים מדבריו בישיבות הנהלת הסוכנות, הועד הלאומי ומר' כו מפא"י וחלק ממכתביו.

בהציגם את הכרך השלישי של יומן האיש שריכוז את הפעולה ה' מדינית בשנים הגורליות לישוב לפ' ני ואחרי הקמת המדינה, מציינים עם עובד והספריה הציונית לא רק מפ' על זכרון לדמות רבת כשרונות, אלא גם תורמים תרומה חשובה לחשיפת חוליות נעלמות בהיסטוריה של ה' בית הלאומי. כרך ג' של יומן שרת מנצח את המאורעות של שנת 1938, שהיתה השנה השלישית למרד הער' בי בארץ-ישראל שכוון נגד הממשל הבריטי במטרה לאלצו לשים קץ ל' המשך ההתפתחות של הבית הלאומי היהודי ונגד הישוב במטרה לזעזע את אשיותיו, להטיל אנדרלמוסיה בשרותיו, להסב לו אבדות מירביות כנפש וברכוש כדי להרתיע יהודים בעולם מלעלות למולדת.

פגישות עם ד"ר שהבנדר הפורי

למדים אנו כי ד"ר קדמי כהן, עמיתו של שרת מלימודיו בגימנסיה הצלית ולאחר-מכן משפטן ועיתונאי (* משה שרת: יומן מדיני, תר' צ'ת, 1938. עם עובד. הספריה הציו' גית. בעריכת אהוביה מלכין. עורך משנה: אלי שאלתיאל.

משה שרת

תו נגד השלטון הצרפתי), ועמד עמו בקשר גם נחום וילנסקי, יליד ראש פינה שפעל בקהיר כעתונאי. אולם שהבנדר ששאף להיות מתווך לא הצליח להביא את נציגי ערביי ארץ-ישראל לפגישה עם היהודים, וכאשר החל בעצמו לדון עמם בתוכן של הסכם, ניגלה שעמדתו אינה יכולה לשמש בסיס למשא ומתן בו תבי' עתה הבסיסית היתה של היהודים להישאר מיעוט לצמיתות בשיעור שלא יעלה על 36%. כאשר הודיע כהן לשרת כי בדעת שהבנדר להיר' פגוש עם וייצמן, הוזר שרת כי ה' מנהיג הערב סבור ש, אצל וייצמן ימצא אנשים קשובות לאותו דבר שאנו דוחים לחלוטין".

אל השמועות שהפיצו ב' 1938 ה' ערבים על מו"מ עם יהודים, מתיחס שרת - עם כל הסיפוק מהעובדה כשלעצמה שהערבים מוכנים לקיים מו"מ כזה - בהזירות מירבית. אך תו זמן נדונה בחוגים היהודים תכ' בית הלוקחה של ארץ ישראל למדי' נה יהודית ולמדינה ערבית (תכנית ורדה פיל הבריטית), ושרת חשש כי לתעמולת השלום של השכנים מטרה כפולה: להפיל את תכנית המדינה היהודית על ידי יצירת רושם כי ייתכן שלום בין שני העמים ועל כן אין צורך בחלוקת הארץ; להביא את הישוב היהודי למעמד של מיעוט נצחי בתוך המדינה הערבית, שכן השלום שעליו דובר התעלם מעליה הפשית ואפילו לא במסגרת יכולת הקליטה של הארץ.

בין האישים שעסקו בגישושים אצל הערבים היו ד"ר י. ל. מגנס, נשיא האוניברסיטה העברית, מן ה' הפעילים הבולטים לשיתוף יהודי-ערבי, וממסדי "ברית שלום", ואי' חוד". הערבים דחו את נסיון ה' תיווך של קולונל ניוקומב, ידיד מפורסם של הערבים ואחד מעמיי' תיו של קולונל לורנס שהצליח ב' מלחמת העולם הראשונה להביא את השריף ממכה לצדה של בריטניה. את הצעת הערבים להיפגש רק

שני נישואי שרת

על בסיס תביעותיהם לשים קץ ל' גידולו של הישוב היהודי, דחה שרת בתוקף בנימוק כי פגישה כזאת תתפרש למעשה כהודעה בפני ממו' שלת בריטניה שאין הסוכנות היתר' דית שוללת לחלוטין אפשרות של בסיס כזה למו"מ. ,לאגדה המהלכת בחוגים שונים" (על הסכמת היהודים להישאר מיעוט בארץ), ,לא ניתן ה' פעם לעשות כנפשים", קבע ראש ה' מחלקה המדינית.

היו הצעות אחרות, כמו של ה' אפנדיס בדרום הארץ, להתחיל ב' מו"מ על שביתת נשק למשך שנתיים-שלוש תוך התרת צליה, ,מסוימת" בפרק זמן זה, כדי להבטיח שלום לפחות לשנים אחדות. מחר לקראת כיום כי, הגורם היחיד בקרב הער' בים המתחים בלויאליות לסוכנות הוא ממשלת סוריה" שהציעה או לפתוח במו"מ בלי לחבר על תנאים. כתב שרת: ,הסורים מבינים שפתרון שא' לת איי לא יתכן בלי שיתוף יהודי דים" אך עמדו על כך שהמו"מ יתגול עם המוסתי ואנשיו. סברו או לא נעלם מציני המנהיגים היהודיים כי את ענין ארץ ישראל מנצלים גורמים ערביים למשחק מדיני. למשל, שה' בנדר השואף לשוב כמנצח לדמשק, נאחו בענין ארץ ישראל כדי ,לעשות ממנו נוצח-פאר לכובעו".

מגעים בין נורי פועד ד"ר מגנס

עוד בראשית המרד ב' 1936 נתג' שרת להיפגש עם טאופיק גוסיין, בעל קרקעות עשיר מרמלה שגם תוא היה מעלה את ההצעה לשלום תמורת הסכמת היהודים להיות מי' עוט בארץ. נימוקו היה שאם ישרוד שלום בין ערבים ליהודים, תפוג ה' מרידות מצד הערבים במשך הזמן. הם יסכימו לרוח יהודי בארץ לאחר שפחד היהודים יסור מעליהם. שרת דחה גם הצעה זאת. הלפו שנתיים ושוב הזמין אותו לפגישה גוסיין, שבכו, יעקב, חבר הועד הערבי ה' עליון, הוגלה לאיי סיישל על ידי ה' בריטים. גוסיין הודיע לשרת כי הוא יערבים, ,השופים" ועוד מסכימים לתכ' נית החלוקה של הארץ אולם בתנאי שתהיה תקופת מעבר, מעין שביתת נשק בין שני העמים. אך גוסיין לא היה מוכן להשיב לשאלת מה יהיה על העליה בתקופת המעבר. רק ב' פגישה הבאה גילה כי הצעתו היא שבתקופת המעבר יורשו 12 אלף יהודים לעלות מדי שנה. תשובת שרת היתה כי היהודים לא יסכימו לדון על כך.

בין מלאכי השלום היה גם נורי פחה סעיד הפרו-בריטי, גדול מדי' נאי עיראק, שנפגש בבירות עם ד"ר מגנס ותבישוף האנגלקני של ירד' שלום ג' / פ. גראתאם-בראון והציע הסכם יהודי-ערבי מבוסס על מעמד של מיעוט יהודי בארץ ועל קביעת האחוז היהודי לגבי התושבים ה' אחרים. מגנס הביע באותה פגישה את תקווהו כי יעלה בידו לשכנע את ההנהלה הציונית להעניק לו יפוי' כוח לבגל מו"מ לפי קווים אלה והטעים שאם לא יקבל יפוי-כוח זה הרי תקוותו היא שיהודים אנגלים, אמריקאים, גרמנים וגם בארץ-ישראל ייכנסו למו"מ נפרד עם הערבים.

מגעים אלה של מגנס הרתיחו את שרת שתבע בידור עמו, עד לתוצאת מסקנות שיתבטאו בהפסקת פעולות' תיו הפוליטיות המזיקות. כן רגז שרת על שחבר הנהלת הסוכנות ד"ר ורנר סנאטור (נציג הלא-ציונים) תמיד הגן על מגנס ותבע את עלבונו. לימנו של שרת אקטואליות מיי' חדת בימים אלה בהם גורמים שו' גים, ישראלים, יהודים וזרים, טו' ענים כי ניתן להגיע לשלום עם מדינות ערב והדבר תלוי רק בישי' ראל. הימון חרשף צדדים אופייניים

DOC 60164